

ԵՐԱՋՆԵՐՈՒ

ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՄԷՋ

Երազներու աշխարհին մէջ ժամ մը կայ,
Փոքրիկ՝ ճերմակ, բլրան մը ծայրը կանգուն.
Կը շողշողայ ծովուն տարածքը կապոյտ,
Երեկոյեան աստղը վրան կը ժպտի:
Երազներու աշխարհին մէջ ժամ մը կայ:

Ու զանգակ մ'հոն կ'երգէ, կ'երգէ ու կ'երգէ
Խորհրդաւոր յիմարութեանց վէպ մը միշտ.
Երէք հարկւր տարի է հոն կը ննջէ
Չքնադագեղ մի սրբուհի՝ օրօրուած
Հրեշտակային նըւագներու գեղգեղով:

Ես այն ժամուն բաղձն ու կարօտը կը զգամ,
Այն սրբուհին գերած է ուշքս բոլոր,
Բայց զանգակին զանգն ականջին չըհասաւ.
Եւ չըտեսայ ես աղջնակը մեռած...
Երազներու աշխարհին մէջ ժամ մը կայ:

?

Կը սիրեն վրձին
Լոյսը՝ զոր գեղեր
Կը հագնին: Անվախ
Համբոյրը այգուն:

Սեւեռէ աչքդ այն գեղին բոցին մէջ.
Հոն եմ, ինձ նայէ:

Կը սիրեն կապոյտ
Ալեակն ոստոստուն:
Անտառներն անհիւր,
Կը սիրեն ստեղծուածն:

Անոր հետ է իմ հոգին բոցավառ.
Սըտիկ ըրէ ինձ:

Կը սիրեն միտախ
Անդորրը՝ սեղանն
Հիացմամբ սարսուռն:
Աւասիկ ես. ես

Հոն եմ ուր որ լոյս կը փայլի ներման:
Տես զիս ի՞նչ մէջ:

Կը սիրեն սրտին
Բերկրանքներն հըզօր,
Բերկրանքներն համեստ.
Բերկրանքները խրոխտ:

Աւ զանոնք ինձ հետ, արքայդ իմ, սէրն իմ,
Չգայութիւնն, հոգին:

Կը պըսակեմ քեզ
Իբր ոսկի թագով.
Կ'ըսեմ քեզ. ինձի
Հրամայէ. առջեւդ
Կը թռչիմ թեթեւ շարժմամբ վայրկեանի...
Վազէ, բռնէ զիս:

Յ. ՓԱՍՏՈՒԻ

(Թրգ.) Հ. ԱՐՄԵՆ ՎԱՋԻԿԵԱՆ

ԵՍ ԼՈՒՐ ԶՈՒՆԻՍ

Հով արեք, սարե՛ր ջամ.

Բարձր, թեթեւ ամպեր կու գան ու կ'անցնին
Եւ իմ սրտին չեն խօսիր.

Արեւ կ'ելլէ լազուարթ ծովէն ցընծադին
Եւ իմ հոգին չի վառիր:

Անցան օրեր և ես չունիմ ոչ մէկ լուր
Եղբայրներէս, քոյրերէս.

Կը զգամ թէ հոն կարօտավառ մի համբոյր
Բաժնըւած է հոգիէս:

Ան իմ արեւ, ախ իմ հովեր հայրենի
Յուշիկ յուշիկ փըչեցէք,

Շուշանափայլ ձեր թեւերովն հոլանի
Լուր ու բարեւ ինձ բերէք:

Կ'ըսեն թէ հոն, իմ հայրենի երգիքին
Թառած է միշտ բուս մը սեւ,

Կըտուցն առած իր թեւին տակ թախծադին
Վայ կը կանչէ յարատեւ:

Մինչ հոս խաւար սըրտին անհուն երկընքէն
Աստղեր կ'իյնան ամէն օր,

Ամէն մէկ լոյս կարօտավառ մէկ հատոր
Իմ գիւղին մէջն հեռաւոր:

Փըչէ հովիկ, փըչէ անոյշ համբոյրներ
Եղբայրներէս, քոյրերէս,

Թէ չըլլանք սոյլերուդ մէջ խապրիկներ
Աղի աղբիւր կ'ըլլամ ես:

Ի՞նչպէս փակեմ այստեղ աչքերս յաւիտեան
Առանց զերեւք տեսնելու.

Ի՞նչ աքիւղ է պանդուխտներուն ինձ նըման
Մեռնիլ առանց սիրելու:

Փըչէ հովիկ, փըչէ անոյշ համբոյրներ
Եղբայրներէս, քոյրերէս,

Թէ չըլլանք սոյլերուդ մէջ խապրիկներ
Աղի աղբիւր կ'ըլլամ ես:

Վեժնտիկ, 21 - 9 - 1931

Հ. ՎԱՋԱՆ ՅՈՎՀԱՆԵՍԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԳՐԳԵՐ

ԳԻՇԵՐԷՆ ՄԻՆՁԵՒ ԼՈՒՍԱԲԱՑ

Գրեց՝ Կ. ՍԽՈՒԱԼ
Տպ. Centrale Printing Company, 401 N. Broad
Street. Philadelphia, Penna.

«Գիշերեմ միևնույն ժամանակ»-ի վեհափառ
թիւը անդամանելիօրէն ջախջախած է
Սխուալի թեւերը. շատ բարձր և յախուռն
է այդ անցքը, և ամայի իրեն համար այն
լուսարացը ուր կը կարծէր իր կարօտ
երեւակայութեան նոր շողեր առնել կար-
միր արեւէն:

Շատ վսեմական շեշտով կը բացուի
այս բանաստեղծական հատորին տեսա-
լանը. կեանքի և մտածութեան նոր ըմ-
բռնում, հոգեկան չնաշխարհիկ խմորում,
նոր լուսանկարում մայր բնութեան: Ոչ
ոք այնքան ուժեղ երգած էր մուրճին հար-
ուածը, մանգաղին փայլը. ոչ ոք դարերէ
ի վեր այնքան անկեղծ խանդավառուած
էր աշխատաւորութեան ռազմակոչ յաղ-
թանակով, ինչպէս Սխուալ. եթէ ոչ կարմիր
դրախտին մէջ գոնէ պէտք է խոնարհիլ
այստեղ գաղութներուն մէջ իր վսեմ կե-
ցումըն առջեւ:

Յառաջարանի պէս գրած քանի մը տո-
ղով հեղինակը շատ որոշ կը պարզէ իր
ներշնչումներուն աղբիւրը, իր մերկ և ան-
նման եսը, իր հայրութիւնը բովանդակ
կտորներուն. յետոյ կ'անցնի ժամանակով
անցուցած հոգեկան տխուր փլուզումնե-
րուն, ջարդի և տարագրութեան օրերէն,
հուսկ կը հասնի այն անսպասան հանգր-
տին զոր կը վայելէ կարմիր դրախտին
երազանքով:

Հայ եղբերգութիւնը, մեր անցեալը,
մեր սին փառքերն ու պատմութիւնները,
մեր ազգային մտայն հորիզոնն ու երկինքը
երբեմն զինքը յուզած և լացուցած են,
սակայն այսօր իր նորադանդ ջերմ հա-

ւատքին լոյսովը այդ ամէնը կը տեսնէ
«մանր և յետաճանց ժողովուրդներու շովէն
արտայայտութիւն» և խոր թախիծի ան-
յոյս գոյավիճակ: Հետեւաբար Սխուալ վե-
հափառ արհամարհանք մ'ունի իր հոգիէն
ծնած այն ամէն տողին ու վանկին որ
իբր ներշնչում մեր արիւնոտ աղբիւրն
ունին: «Անոնք այլանդակ վիժածներ են»:

Բանաստեղծութիւնը քաղաքական վար-
դապետութեան մը վերածելու անխոհմ
փորձը մահացու եղած է ամէն հեղինակի
համար կարմիր թէ ճերմակ և այդ ժան-
տախտէն յուսահատօրէն բռնուած է Սի-
տալ: Բռնագրօս ներքողներու քառակուսի
տուները մէկ մէկ հոգեկան բանտեր են և
անոնց յանգերը սրածայր փուշեր՝ որ կը
խեղդեն ու կը խամրեն ամէն անկեղծ զգա-
ցում, ամէն ինքնարուխ ծաղիկ:

Սխուալի «Գիշերէն միևնույն ժամանակ»-ը
այս վհատեցուցիչ հոգեբանութիւնը ունի
մանաւանդ այն կտորներուն մէջ՝ ուր կը
կարծէ խանդ և ներշնչում դրած ըլլալ,
այն է լուսարացի շրջանին, սակայն յետ
ծայրէ ի ծայր համբերութեամբ կարգալու-
չենք գտնել հոն ինչ որ կը փնտոէ մեր
հոգին:

Ուրեմն գիրքը կազմուած է գիշերէ և
լուսարացէ միայն այս խաւարի և լոյսի
գիրար բզբտող պայքարին մէջտեղ. կան
քանի մը ժողովրդական երգերու մշակուած
կտորներ սարսափած ու գալկահար գէմ-
քով, որոնք անշուշտ միջանկեալ անջըր-
պետը կը լեցնեն:

Հեղինակին արուեստն ու բանաստեղ-
ծական հարազատ արժանիքը, եթէ ունի,
անշուշտ պէտք է գիշերային և լուսարա-
ցեան կտորներուն մէջ փնտոել. մնացած-
ները կարելի է ըսել թէ տեսակ մը թարգ-
մանութիւններ են որոնց հեղինակն ըլլալու
ոչ ոք իրաւունք ունի. շատ շատ կէս հե-
ղինակ կարելի է կոչել:

Բանաստեղծին առաջին շնորհքը պարզ
և անկեղծ ներշնչումն է, անհրաժեշտ
մկրտութիւն մը՝ ստանալու համար այն
հոգեկան լոյսը որ կը տեսնէ աներեւոյթ-
ները, կ'ըմբռնէ ու կը դատէ բնութիւնը,